

บทวิจารณ์หนังสือ

เรื่อง ร้อยรักให้โลกรื่นรมย์ (PAY IT FORWARD)

เขียนโดย CATHERINE RYAN HYD

หม่อมอัญชลี ยุคล ณ อยุธยา

Mom Anchalee Yugala Na Ayudhya

สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Graduate School,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

๑. บทนำ

หนังสือเรื่อง ร้อยรักให้โลกรื่นรมย์ (PAY IT FORWARD)^๑ เล่มนี้ เป็นผลงานการเขียนของ แคทเธอริน ไรอัน ไฮด์ (Catherine Ryan Hyde) จัดเป็นหนังสือประเภทวรรณกรรม มีจำนวน ๓๑๑ หน้า แคทเธอริน เป็นนักเขียนชาวอเมริกันวัย ๖๓ ปี (เกิดปี ๑๙๕๕) ที่มีผลงานมาแล้ว ๓๒ เล่ม เรื่องร้อยรักให้โลกรื่นรมย์ (PAY IT FORWARD) ได้รับการแปลไปแล้วมากกว่า ๒๐ ภาษาจัดพิมพ์มาแล้ว ๑๕ ครั้ง และมี ๒ เวอร์ชันคือสำหรับผู้อ่านที่เป็นผู้ใหญ่ พิมพ์ออกมาจัดจำหน่ายในปี ๑๙๙๙ และได้ขึ้นแท่นเป็นหนังสือขายดีระดับชาติในทันที หนังสือเรื่องนี้ได้รับรางวัล Best Books for Young Adults ในปี ๒๐๐๑ จาก American Library Association ในปี ๒๐๑๔ ได้มีการเรียบเรียงแบ่งบทในหนังสือเรื่องนี้ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สะดวกในการจัดการเรียนการสอนและเป็นหนังสืออ่านนอกชั้นเรียนสำหรับเด็กในระดับมัธยม ซึ่งจะมีอายุอยู่ในรุ่นราวคราวเดียวกับเทอร์เวอร์ แมคคินนี ตัวละครเอกของเรื่อง

แคทเธอริน ไรอัน ไฮด์ (Catherine Ryan Hyde) ได้พูดถึงแรงบันดาลใจในการเขียนนิยายเรื่องนี้ว่า เป็นการตอบแทนคนแปลกหน้า ๒ คน ที่เคยช่วยเหลือไว้จากอุบัติเหตุทางรถที่อาจลุกลามจนเกิดการระเบิดของเครื่องยนต์และ เธออาจเสียชีวิตได้ โดยไม่ได้หวังอะไรตอบแทน แม้แต่คำว่าขอบคุณ เมื่อประมาณกว่า ๓๐ ปีก่อน

^๑ <http://www.catherineryanhyde.com/pay-it-forward/>

หนังสือที่ผู้วิจารณ์นำมาวิจารณ์เป็นหนังสือฉบับเยาวชน ตีพิมพ์ในปี ๒๐๑๔

๒. โครงเรื่อง

ร้อยรักให้โลกชื่นรมย์ (PAY IT FORWARD) เป็นนวนิยายที่สะท้อนปัญหาสังคม มีความยาว ๓๓ บท เติบโตขึ้นด้วยการเน้นชีวิตของตัวละคร ๓ ตัวในเมืองเล็กๆ ที่มีจำนวนประชากรราว ๒๓๐๐๐ คนชื่อ อัทสคาเดโร (Atascadero) ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ตัวละครแรกเป็นชายผิวดำชื่อ รูเบน (Reuben) ที่มีร่างกายซิกซายเต็มไปด้วยรอยแผลเป็นและตาบอดหนึ่งข้าง จากการรับใช้ชาติในสงครามเวียดนาม รูเบนเพิ่งย้ายมาสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมต้น ในเมืองที่แทบจะไม่มีคนผิวดำเลย ตัวละครที่สองคือแม่เลี้ยงเดี่ยวชื่ออาร์ลีน (Arlene) ที่ต่อสู้กับอาการติดสุรา และต้องทำ ๒ งานเพื่อหาเงินมาให้พ่อเลี้ยงลูกชายที่ชื่อเทรเวอร์ และจ่ายค่าผ่อนรถบิ๊กออฟ แชนแพงที่รีคี่ พ่อของเทรเวอร์หลอกให้เซ็นผ่อนซื้อร่วมกัน ก่อนจะทำการเสียแล้วนำมาจอดทิ้งไว้ที่บ้าน แล้วหายตัวไป และเทรเวอร์ เด็กชายวัย ๑๒ ขวบที่ตั้งเป้าหมายของชีวิตตนเองว่าจะช่วยผู้อื่น

ช่วงต้นเรื่อง รูเบนมอบงานพิเศษประจำเทอมให้นักเรียนไปทำ นั่นคือการไปคิดโครงการที่จะเปลี่ยนโลก “Think of an idea for world change, and put it into action” (หน้า ๑๗) ซึ่งเป็นสิ่งที่เขาให้นักเรียนในทุกโรงเรียนที่เขาเคยสอนทำมาหลายต่อหลายครั้งแล้ว แต่ที่นี่ เทรเวอร์คิดโครงการที่เขาเรียกมันว่ากระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) ซึ่งเทรเวอร์อธิบายว่า เริ่มจากการที่เขาช่วยคน ๓ คน แล้วคนที่เขาช่วย แต่ละคนจะไปช่วยคนอื่นต่ออีก ๓ คน จนท้ายที่สุด การช่วยคน ๓ คนต่อเนื่องไปเรื่อยๆ นี้จะขยายขอบเขตการทำดีนี้ออกไปจนครอบคลุมถึงคนทั้งโลก

คนแรกที่เทรเวอร์ช่วยคือคนไร้บ้านและติดยาชื่อเจอร์รี่ เขาพาเจอร์รี่มาอาบน้ำ ทานอาหารที่บ้าน และให้เงินไปซื้อเสื้อผ้า เพื่อไปสมัครงาน แต่หลังจากได้งานไม่นาน เจอร์รี่ก็กลับไปเสพยาและถูกจับ เทรเวอร์เชื่อว่าการช่วยเจอร์รี่ประสบความสำเร็จล้มเหลว ถัดมาเทรเวอร์จับรูเบนกับแม่ของเขา เพราะเชื่อว่าทั้ง ๒ คนเหงาและต้องการใครสักคน ซึ่งก็ดูเหมือนจะได้ผลในช่วงแรกๆ จนกระทั่ง รีคี่ พ่อของเทรเวอร์เผลอลักขโมยบ้าน และแม่ของเทรเวอร์ก็หวนกลับไปหารีคี่อีกครั้ง เทรเวอร์เชื่อว่า การช่วยครั้งนี้ล้มเหลวด้วย คนที่ ๓ ที่เทรเวอร์ช่วยคือ มิสซิสกรีน เบิร์กหญิงชราที่มีเสียที่เป็นโรคไขข้ออักเสบ ด้วยการไปช่วยตัดหญ้าแต่งสวนให้ แต่ไม่นานหลังจากเริ่มไปช่วย หญิงชราที่เสียชีวิต ทำให้เทรเวอร์คิดว่าโครงการของเขาจะเป็นไปไม่ได้ “It hurt to watch the idealism get kicked out of somebody. Almost as much as it had hurt when [Reuben] lost his own” (หน้า ๘๘) แต่เขาก็ไม่ยอมแพ้

อย่างไรก็ตาม เทรเวอร์ไม่ทราบว่ามิสซิสกรีนเบิร์กมีการเปลี่ยนพินัยกรรมมอบเงินประกันชีวิตให้กับคนสามคนที่เธอคิดว่ากำลังตกอยู่ในความลำบาก คนหนึ่งใน ๓ คนนี้คือแมตต์ที่กระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) โดยการช่วยอันธพาลชื่อซิดนีย์ จี เอาไว้จาก

การถูกรุมทำร้าย แม้ว่า จะไม่คิดว่าชีวิตนี้ จี จะเป็นคนดีพอหรือจะกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) ต่อไป ในทำนองเดียวกัน เจอร์รี่ที่เพิ่งพ้นโทษออกจากคุก ได้เดินทางไปซานฟรานซิสโก และช่วยผู้หญิงชื่อชาร์ลอตต์จากการพยายามฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดลงจากสะพาน ขณะที่เทรเวอร์เชื่อว่าโครงการของเขาล้มเหลวแต่ผู้อ่านรู้ว่ามันเกิดแรงกระตุ้นและแนวคิดนี้ได้เกิดขึ้นจริงเพราะสามารถอ่านจากเรื่องราวต่างๆของการกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) ในแต่ละบท ว่ามีการแพร่กระจายแนวคิดไปทั่วลอสแอนเจลิสและซานฟรานซิสโกและในที่สุดก็ขยายไปทั่วประเทศ

ในช่วงเวลาเดียวกัน นักข่าวชาวนิวยอร์กชื่อ คริส แชนด์เลอร์ ได้รับรู้ถึงกระแสความเคลื่อนไหวของ การกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) “A great deal of generosity has come into my life lately I can well afford something new, so why not give as good as I’ve received” (หน้า ๘) จึงเริ่มตามล่าต้นตอของเรื่องนี้ “the movement that changed the world” (หน้า ๗)

เขาหมกมุ่นอยู่กับเรื่องราวของการกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) จนชีวิตรุ่มรวยสลาย แต่ในที่สุด ก็สามารถติดตามเรื่องไปจนถึงต้นกำเนิดของการกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) และได้สัมภาษณ์เทรเวอร์ “didn’t seem all that remarkable on the outside, but who could see past his teacher’s face” (หน้า ๗) เขาเขียนหนังสือที่พยายามจะวิเคราะห์ว่าอะไรทำให้เทรเวอร์แตกต่างจากคนอื่น ๆ ที่แม้แต่รูเบนเองก็ไม่มีคำตอบ “People gradually stopped needing to know why” (หน้า ๑๐)

ต่อมา เทรเวอร์ได้รับคำเชิญให้ไปพบกับประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา Arlene Reuben และ Trevor เดินทางไปวอชิงตัน D.C. Arlene บอก Reuben ว่าเธอตั้งครุฑ แต่ไม่แน่ใจว่าเด็กเป็นลูกเขาหรือของ Ricky เทรเวอร์ซึ่งยังคงเชื่อว่าการช่วยเจอร์รี่ล้มเหลว จึงต้องการช่วยคนที่ ๓ ตามพันธสัญญาของการกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) ด้วยการพยายามเข้าไปห้ามกลุ่มคนที่รุมทำร้ายชายรักร่วมเพศสองคน เทรเวอร์ถูกแทง และเสียชีวิตในโรงพยาบาลในวันที่เขาอายุครบ ๑๕ ปีพอดี คนที่เทรเวอร์ไปช่วยไว้พูดถึงเรื่องนี้ว่า “I just wish the Boy had picked somebody else to help” (หน้า ๒๕๘)

การสละชีวิตของ Trevor ทำให้เรื่องราวของการกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) ยิ่งโด่งดัง ฝูงคนนับหมื่นมารวมจุดเทียนแสดงความอาลัย และต่างให้คำมั่นสัญญาว่าจะกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) เพื่อเปลี่ยนโลกให้กลายเป็นที่ที่ผู้คนแสดงความเมตตาต่อกันอย่างต่อเนื่องตลอดไป “If Trevor touched your life that much, then maybe you need to pay it forward. In his memory. In his honor. Twenty million people paying it forward. In a few months, that will be sixty million people.... We’d all be scrambling around trying to find people to do good for. We’d never

know for sure if we were caught up. It would just keep going around” (หน้า ๒๗๙-๒๘๐).

ในตอนท้ายของเรื่อง รูเบนและอาร์ลีนแต่งงานกัน แต่ริกก็ปรากฏตัวขึ้นอีกครั้ง และได้รู้จากสืพบว่าเด็กคนนี้เป็นลูกของรูเบน รูเบนและอาร์ลีนให้เงินริกก็ก้อนหนึ่งเพื่อช่วยให้ตั้งตัวได้ และขอให้ริกก็กระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) เพื่อเห็นแก่เทรเวอร์

๓. ข้อวิจารณ์

หลังจากได้อ่านนวนิยายเรื่องนี้แล้ว ผู้วิจารณ์ขอเสนอ ๒ ประเด็นหลัก

๓.๑ รูปแบบการเขียน รูปแบบการเขียนนวนิยายเรื่องนี้ ผู้วิจารณ์พบว่าผู้เขียนใช้วิธีนำเสนอมุมมองระหว่างผู้เล่า ที่จะแทนที่ด้วย I – ผม และบุรุษที่สาม ซึ่งจะเป็นคำบอกเล่าของตัวละคร เช่น จากรูเบน ก็จะเป็น He – เขา การนำเสนอจะสลับระหว่างตัวละครต่างๆ ไปมา เพื่อเล่าเรื่องราวเดียวกันจากมุมมองของตัวละครที่มีส่วนร่วม และสอดแทรกบันทึกประจำวันของเทรเวอร์ ที่จะใช้คำว่า I – ผม เหมือนผู้เล่า แต่ด้วยเนื้อหาของบันทึกที่สั้น กระชับ และจบในไม่ก็บรรทัด ทำให้ผู้อ่านเห็นชัดเจนว่าเป็นบันทึกของเทรเวอร์

นอกจากนั้น ผู้เล่าจะนำข้อความที่ตัดมาจากหนังสือหลายๆ เล่ม ที่ผู้เล่าเขียนเกี่ยวกับแรงกระเพื่อมของการกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) วิธีนี้ ทำให้ตัวละครสามารถพูดในมุมมองของตนเอง และรักษาพลังจากการเล่า ที่มักสร้างความเข้าใจว่าตัวละครนั้นๆ จะทำอะไรต่อไปในบริบทนั้น เพราะผู้อ่านรู้เรื่องราวในภาพรวมมากกว่าตัวละคร และทำให้เห็น characters agency หรือเจตจำนงเสรีที่คอยเสริมการเล่าเรื่องให้ผู้อ่านโดนชักจูง โน้มน้าวให้เชื่อในเรื่องของเหตุวิสัยที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (pre-determinism) ราวกับว่า ตัวละครทุกตัวเลือกตัดสินใจกระทำการสิ่งต่าง ๆ ไปตามโชคชะตาที่ถูกกำหนดไว้แล้ว

๓.๒ รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา วิธีการนำเสนอของผู้เขียน เริ่มด้วยการเล่าถึงสิ่งที่ผู้เล่ามาเขียนอยู่ในจุดที่ยืนในวันนี้ ก็เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อ ๓ ปีก่อน โดยเริ่มจากผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น การทำความดีอย่างต่อเนื่องของผู้คนกว่า ๒๐ ล้านคน การที่ยอดการเกิดอาชญากรรมลดลงอย่างต่อเนื่อง และจุดเริ่มต้นที่ทำให้ตัวผู้เล่าที่เป็นนักข่าว ออกค้นหาต้นตอของเรื่องทั้งหมด คือการที่เขาได้รับรถคันใหม่เอี่ยมจากชายแปลกหน้า ที่เข้ามาช่วยเข็นรถบรรทุกของเขาที่จอดตายกลางแยกการเล่าย้อนไปยังจุดเริ่มต้น ทำให้ผู้อ่านรู้เรื่องราวของสิ่งจะเกิดขึ้นล่วงหน้า โดยที่ตัวละครยังไม่รู้ในขณะนั้น เช่น เทรเวอร์คิดว่าโครงการทำความดีต่อเนื่องของเขา ล้มเหลวไปแล้ว แต่ในความเป็นจริง มันเกิดขึ้นจริง ส่งแรงกระเพื่อมและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้คนมากมาย

หนังสือเรื่องร้อยรักให้โลกรื่นรมย์ (PAY IT FORWARD) พูดถึงประเด็นหลัก ๓ เรื่องด้วยกัน นั่นคือ

๑.The Commonality of Humanity ธรรมชาติของมนุษย์ ที่มักให้ความสำคัญกับปัจเจกนิยมแบบตลกขบ หรือปัจเจกนิยมแบบไม่ฟังใคร แต่การกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) เน้นความสำคัญของความคล้ายคลึงกันในความแตกต่าง เช่น รูเบน มักจะเห็นว่าตนเองแตกต่าง จากการเป็นคนผิวดำไม่กี่คนในอัสคาเดโร (Atascadero) และความพิการบนใบหน้าและร่างกายซีกซ้าย เขาตอบโต้สิ่งที่เขาคิดว่าเป็นปฏิกิริยาเชิงลบด้วยการแยกตัวออกจากสังคม แต่เมื่อเขาเห็นคล้ายคลึงในตัวละครตัวอื่นๆ เขาเริ่มเปลี่ยนจากคนเห็นแก่ตัวและเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม “He couldn’t remember the last time he’d seen himself in someone else. It changed him, this simple observation, like being jostled off the edge of a tall building, causing him to wonder if it was too late to get his old isolation back” (๘๙) เทรเวอร์สามารถมองเห็นความอ่อนแอในตัวคนอื่นได้ทันที ทุกคนที่เทอร์เวอร์พบ ทำให้เขารำลึกถึงคนอื่น เช่น ในตัวเจอร์รี่ เขามองเห็นพ่อของตัวเองและเชื่อว่า ที่อาร์ลีนไม่ชอบเจอร์รี่ ก็เพราะเจอร์รี่ทำให้แม่นึกถึงความล้มเหลวของริกกี ในความเป็นจริง เทรเวอร์คิดว่าความล้มเหลวของมนุษย์ เกิดจากความเชื่อที่ว่าธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน ยังต้องการให้ช่วย โดยอ้างว่า “ทุกคนต้องการอะไรสักอย่าง”

(หน้า ๑๖๙) เทรเวอร์เข้าใจธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ ที่ต้องการการใส่ใจและความเข้าใจ เขาใช้ประโยชน์ของความสามารถนี้อย่างเต็มที่ โดยการเน้นเรื่องการให้ความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่นผ่านการกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) ซึ่งคือการเริ่มเอาใจใส่ เพื่อให้เข้าใจว่าบุคคลนั้นต้องการอะไรและลงมือกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น เราต้องเห็นความคล้ายคลึงกันระหว่างบุคคลนั้นกับตัวเอง เราต้องเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ในตอนท้ายของนวนิยาย โลกนี้มีความเข้มแข็งขึ้น ด้วยความเชื่อในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ผู้คนนับหมื่นมารวมตัวกันเพื่อให้คำมั่นกับตัวเองและสังคมว่าจะกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) ต่อไป

๒.The Importance of Perseverance การมุ่งมั่นตลอดทั้งเรื่อง เทรเวอร์แสดงให้เห็นว่าเขาเต็มไปด้วยความมุ่งมั่น ไม่เคยยอมแพ้ หรือล้มเลิกความฝันในการทำให้โลกเป็นที่ที่น่าอยู่และดีขึ้น ไม่ว่าจะล้มเหลวหรือเจอทางตันสักกี่ครั้ง ความมุ่งมั่นนี้ ส่งผลให้เขาเสียชีวิตในที่สุด แต่นั่น ก็เป็นเหตุให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดีขึ้น ความพากเพียร มุ่งมั่น เกิดขึ้นเมื่อเทอร์เวอร์ล้มเหลว การอดทนเพื่อเอาชนะความทุกข์ยากเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อความมุ่งมั่น รูเบนสรุปแนวคิดนี้ไว้ว่า “เราต่างต้องการเปลี่ยนโลกและเราจำเป็นต้องเรียนรู้ว่ามันยากกว่าที่เราคิด”

(หน้า ๘๙) “We all want to change the world, and sometimes we need to learn it’s harder than we think” (๘๙) รูเบนชี้ให้เห็นว่างานที่ยากย่อมต้องใช้ความพยายามและเจตจำนงที่มุ่งมั่นในการเผชิญกับความยากลำบากนั้น นอกจากนี้ เขาสอนเทอร์เวอร์อีกว่าหน้าที่พลเมืองในเรื่องจิตสาธารณะและจิตอาสาเป็นสิ่งที่กระทำได้ยากและการเปลี่ยนแปลงโลกเป็นกระบวนการที่ต้องทำต่อเนื่อง

เทรเวอร์เชื่อในสิ่งที่รูเบนสอนหมดใจ จนตัดสินใจจะเริ่มต้นให้ความช่วยเหลือผู้อื่นใหม่ เพราะเชื่อว่าความพยายามช่วยคนในครั้งแรกของเขาล้มเหลว โดยบอกว่า “Well, I’m not quite sure how good an idea that was. Anyway, I’m gonna come up with three more people. You know. Start over”

(หน้า ๑๑๘) นี่คือนัยของความมุ่งมั่น แม้ว่าในขณะที่เทรเวอร์เชื่อว่าเขาล้มเหลว ผู้อ่านกลับรู้อยู่แล้วว่า ความพยายามของเทรเวอร์ประสบผลสำเร็จไปแล้ว เพราะมิสซิสกรินเบิร์กได้ช่วยเทรเวอร์ แมตต์ และหญิงที่เลี้ยงแมวจรจัด เจอร์รี่เองก็ได้ไปช่วยชาร์ลอตต์ ด้วยความที่ไม่รู้ในเรื่องนี้ เทรเวอร์ตัดสินใจเดินหน้าต่อ เพราะเห็นว่าโครงการนี้มีความสำคัญเกินกว่าจะปล่อยให้ล้มเหลว ในขณะที่เผชิญกับความหมดหวัง เทรเวอร์มุ่งมั่นที่จะเอาชนะด้วยความแน่วแน่ และหลายครั้งด้วยวิธีที่อึดพ่วงแบบเด็ก

ส่วนประกอบหลักของความแน่วแน่ คือการทุ่มเทให้กับงาน หนังสือเล่มนี้ชี้ให้เห็นว่าต้องทุ่มเท มุ่งมั่นหากต้องการเห็นความสำเร็จ รูเบนทิ้งในตัวของเทรเวอร์ที่ทุ่มเททั้งเวลาและแรงใจ แรงกายลงไปกับโครงการนี้ “If you could have seen how hard he worked. He put over a hundred dollars of his own money into that homeless man, and more than thirty hours on that old woman’s garden”

(หน้า ๑๒๐-๑) สิ่งนี้ทำให้ผู้อ่านเชื่อว่าส่วนหนึ่งของการที่โครงการของเทรเวอร์ประสบความสำเร็จ ก็เพราะเขาอุทิศตัวให้เต็มที่ให้กับมัน ในการช่วยเหลือคนอื่น เทรเวอร์ไม่ได้ทำแบบผิวเผินหรือเหยาะเหยะ แต่จะทำทุกอย่างเท่าที่ทำได้เพื่อให้มั่นใจว่าจะสำเร็จ ตอนที่เทรเวอร์ให้เงินเจอร์รี่ เขาให้เงินทั้งหมดที่มี เมื่อเทรเวอร์ให้เวลากับสวนของมิสซิสกรินเบิร์ก เขาก็ให้เวลาว่างทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นยามค่ำคืน วันหยุดสุดสัปดาห์ช่วงเช้าก่อนไปโรงเรียน การทำงานหนักและการอุทิศตนนี้เป็นส่วนสำคัญของความมุ่งมั่น เทรเวอร์ไม่เพียงแต่จะมุ่งมั่นต่อการเผชิญหน้ากับความล้มเหลวเท่านั้น มันคือการเผชิญกับการเอาชนะตนเองด้วย ในสาระสำคัญที่ว่า เทรเวอร์สามารถที่จะประสบความสำเร็จได้เพราะเขาทุ่มเทตัวเองลงไปโครงการ จนลดเลือนอัตตาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เขากลายเป็นเพียงกลไกหนึ่งที่จะทำให้โครงการสำเร็จ โดยไม่สนใจทุกแง่มุมอื่น ๆ ของการมีตัวตนของเขา

๓.The Importance of Perception ความสำคัญของการรับรู้ตัวละครต่างๆ ของนิยายเรื่องนี้ ยกเว้นเทรเวอร์ ต่างยึดมั่นกับการรับรู้ โดยต่างก็กังวลอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับบุคลิกของตัวเองในสายตาของตัวละครอื่น ๆ และมุมมองที่ตัวละครอื่น ๆ มีต่อตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รูเบนและอาร์ลีน ที่แสดงปฏิกิริยาตามฐานคติที่คิดว่าตัวละครอื่น ๆ มีต่อตนและบ่อยครั้งที่ทั้งสองก็หักทักเอาความคิดในส่วนที่แย่ที่สุดต่อบุคคลอื่น นอกจากนี้ การตั้งสมมติฐานเหล่านี้ทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างพวกเขามีปัญหา “He acted defensive toward her because he assumed she found him ugly. She acted defensive toward him because she assumed he found her stupid” (หน้า ๘๙) เพื่อเป็นการลดผลกระทบการ

รับรู้ตามฐานคติของทั้งสองฝ่าย อาร์ลีนและรูเบนจะปกปิดตัวตนที่แท้จริง เพื่อเก็บความรู้สึกขาดความมั่นใจต่างๆ ไว้ภายใน

แม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะแสดงให้เห็นถึงอันตรายต่อการรับรู้ในแง่ลบ แต่การรับรู้ก็มีความสำคัญในฐานะเป็นแรงผลักดันเชิงบวกตลอดเรื่อง เหตุผลหนึ่งที่เทรเวอร์ประสบความสำเร็จ ก็เป็นเพราะเขาสามารถรับรู้ถึงความต้องการของคนอื่นได้อย่างง่ายดาย และแม้ว่าเทรเวอร์จะไม่ใส่ใจกับสิ่งที่ผู้คนคิดกับเขา แต่เขาก็สามารถระบุความต้องการเฉพาะของบุคคลต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนโดยอาศัยสายตาเพียงอย่างเดียวการรับรู้แบบเป็นธรรมชาตินี้ทำให้เทรเวอร์มีปัญหาในการอธิบายเขาบอกรูเบนว่า “You don’t think it up with imagination. You just look around. Until you see somebody who needs something” (หน้า ๑๖๙). “อย่าจินตนาการ แค่มองไปรอบ ๆ จนกว่าจะเห็นใครสักคนที่ต้องการอะไรสักอย่าง” (๑๖๙)

แม้ว่าในสายตาของคนอื่น เทรเวอร์ดูเป็นเด็กธรรมดา แต่เขาก็โดดเด่นในความสามารถในการรับรู้ถึงความต้องการของผู้อื่น การใส่ใจกับคนอื่นดูเหมือนจะเป็นนิสัยติดตัวของเขา เขาสามารถระบุความต้องการของคนอื่นได้อย่างง่ายดายในขณะที่ทุกคนรอบตัวดูเหมือนจะมองไม่เห็น แม้กระทั่งรูเบนที่ถึงจะฉลาดและมีไหวพริบเพียงไร กลับมีการรับรู้ทางสังคมที่เข้าขั้นแย่ ในความเป็นจริง ทั้งรูเบนกับอาร์ลีนทั้งสองคนต่างหมกมุ่นกับมุมมองของการรับรู้ของคนอื่นๆ ต่อตนเอง จนไม่สามารถรับรู้คนอื่นได้อย่างถูกต้อง ในทางตรงกันข้าม เทรเวอร์ที่ไม่สนใจว่าใครจะคิดอย่างไรต่อตนเอง สามารถเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ทั้งหมด ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จของการกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward)

๔. สรุปข้อวิจารณ์

ผู้วิจารณ์ขอสรุปว่า หนังสือนวนิยายเล่มนี้ เหมาะที่จะเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาสำหรับเยาวชน เพราะเป็นการสร้างแรงบันดาลใจในการทำความดี เพิ่มความเห็นอกเห็นใจ เอาใจใส่กัน และกันและช่วยเหลือกันและกันมากขึ้น เพราะการช่วยผู้อื่นก็คือการช่วยตนเองไปด้วย ทำให้เข้าใจในธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ ว่าต่างก็มีความอ่อนแอที่ปิดซ่อนอยู่ นั่นคือส่วนที่คล้ายคลึงกันของมนุษย์ทุกคน การมองเห็นความอ่อนแอ นั้นจะทำให้เข้าใจตนเองได้มากขึ้น และการยอมเปิดรับความแตกต่างระหว่างบุคคล นำไปสู่การลดความขัดแย้ง แต่การให้การช่วยเหลือผู้คนในระดับเปลี่ยนโลกนี้ หนังสือเน้นว่า ต้องใช้ความมุ่งมั่น มุมานะ ไม่ย่อท้อ ไม่หวั่นเกรงคำครหาหรือถูกวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น และเมื่อทุ่มเทลงไปทำเพื่อผู้อื่นอย่างเต็มกำลัง จะเป็นการลดอัตตาตัวเองลงไปในตัว เพราะเราจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของกลไกในขบวนการนั้น

ผู้วิจารณ์คิดว่า คุณธรรมที่เกิดจากแนวคิดของหนังสือเรื่องนี้ ส่วนหนึ่งมีกลิ่นอายมาจากคำสั่งสอนในคริสต์ศาสนา ในเรื่องของรักตนเอง รักพระเจ้าและรักเพื่อนมนุษย์ ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนในพระบัญญัติสิบประการที่แบ่งเป็นสองส่วน สี่ประการแรกเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ภาพต่อ

พระเจ้า และหกประการที่เหลือเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพที่มีต่อผู้อื่น ถ้ารักพระเจ้าด้วยสุดใจสุดจิต สุดกำลัง สุดความคิด ก็คงไม่ต้องการให้มีพระอื่นต่อหน้าพระองค์เพื่อนมัสการ หรือกราบไหว้ บูชารูปเคารพ หรือเอ่ยพระนามอย่างไม่สมควร และถ้ารักเพื่อนบ้านเหมือนกับรักตนเอง ก็คงไม่ไปขโมยหรือฆ่าพวกเขา หรือโลภอยากได้ของที่เป็นของเขา แนวคิดก็คือเมื่อเข้าใจในความจริงพื้นฐานในการรักพระเจ้าได้ ที่เหลือก็จะลงตัวอย่างสวยงาม แต่ด้วยเหตุที่สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศต้นทางของนวนิยายเรื่องนี้ เป็นรัฐที่แสดงความเป็นกลางในประเด็นศาสนา หนังสือเรื่องนี้ จึงไม่ได้กล่าวถึงประเด็นนี้

คุณธรรมที่กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ แสดงให้เห็นความขัดแย้งที่เกิดจากเงื่อนไขของพฤติกรรมมนุษย์ จากการกระทำตามหน้าที่และกฎเกณฑ์ทางสังคม เช่นในกรณีของเทรเวอร์ ที่ไปช่วยเจอรี่ ด้วยการนำมารับประทานอาหาร อาบน้ำในบ้านและมอบเงินเก็บให้จนหมด เทรเวอร์คิดว่า หน้าที่ของเขาคือช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มที่ ตามทฤษฎีที่เขาตั้งไว้ แต่อาร์ลีน มารดาของเขา กลับไม่พอใจ ที่ลูกชายพาคนแปลกหน้า แถมเป็นคนจรจัดเข้ามาในบ้าน ซึ่งในแง่นี้ก็คือขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ทางสังคม ความขัดแย้งจากมุมมองของทั้งสองฝ่าย จึงผสมผสานกันระหว่างข้อเท็จจริงทางสังคมและข้อเท็จจริงทางศีลธรรม

แต่การกระทำเพื่อคนอื่นตามบริบทของหนังสือเล่มนี้ โดยให้ละโทสะ โมหะ หรือโลภะ อันเป็นมูลฐานของมนุษย์นั้น หากเราไม่ได้เป็นพระโพธิสัตว์ หรือไม่ได้ปรารถนาที่จะเป็นพระโพธิสัตว์ ความเป็นไปได้ในชีวิตจริง จึงมีน้อย เพราะโดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์จะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนก่อนผู้อื่น อันเป็นกฎพื้นฐานของการเอาตัวรอด แต่หากมีการผลักดันแนวคิดเรื่องการช่วยเหลือผู้อื่น ให้เป็นพฤติกรรมของคนได้ ย่อมจะเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยของเราหรือทัศนคติ ที่มีต่อคนอื่นไปในทางที่ดีขึ้น

และนั่น เป็นส่วนหนึ่งของการปลูกฝังค่านิยมของคนไทย ๑๒ ประการ ที่ส่งเสริมให้คนเรามีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

บรรณานุกรม

Catherine Ryan Hyde, *Pay It Forward: Young Readers Edition*. (15th Anniversary Ed.). NY: Simon & Schuster, 2014.

